

BIOGRAFIA DE JORDI MARTINEZ DE FOIX I LLORENS

Dossier editat per la família del Jordi

INTRODUCCIÓ

En voler narrar els fets que transcrivim en aquests papers, no es volia pas fer literatura, ni deixar-nos dur per l'emoció ni els sentiments, ni donar-hi cap opinió política, ni tendència. Relatar simplement uns fets tal com cronològicament succeïren.

Però uns esdeveniments recents que han sotraguejat l'opinió pública de tot l'Estat espanyol, per la mort del nacionalista basc Xoseba Arregui per "suposades tortures" i els actes de la jornada del 23-F, fa que ens obligui a prendre de nou la narració per a puntualitzar algun punt potser no massa clar, malgrat hi sigui present en tota la història que s'explica: que el mòbil de l'actuació d'en JORDI, no és altra que la seva profunda convicció de que res no es pot canviar en aquest país, si de dalt abaix no es depura el que està podrit, per a poder-hi bastir els fonaments de la nova etapa democràtica, neta de residus franquistes o continuïstes.

És així com uns joves han mort (quatre en plena "democràcia" en un temps ben breu, de l'11 – IX del 1978 al juny del 1979) idealistes polítics, d'una bona fe total, tant se val a quins partits polítics no parlamentaris militaven. El fet és que la manca d'agressivitat de la política catalana, els deixa tan frustrats i tan sols, que quelcom "gran" els calia de fer i acaben perdent la vida, quan tot just l'enceten: (I dels quatre, encara se'n fa una selecció. N'hi ha de més purs que no poden anar barrejats amb els altres. Però no podran separar-los del seu destí últim, que en la bandera dels "quatre rius de Sang" s'hi mescla sense distincions de cap mena, la que han vessat tots els seus defensors, fills bennascuts d'aquesta terra).

Qualsevol d'ells, però ara parlem d'en JORDI, que tenia 21 anys (li mancaven 9 dies per a fer-ne 21 i mig), podeu estar segurs que ell que estimava tant la vida (i tant com l'estimava!), no hauria pas volgut viure més si això li canviava la mort. De morir com ha mort, sense dir un ai! a morir a cops, cada dia una mica més martiritzat fins a suportar deu dies d'interrogatori en una caserna qualsevol... (I els molts que tant t'estimem i l'estimàrem, tampoc).

Ell lluitava, i lluitaven tots ells sabent a què s'arriscaven: a morir, a ser empresonats, a ser maltractats..., però de tant sabedors que n'eren, no van pas claudicar. Cercaven il·lusionats sense defallir que aquests fets no es produïssin mai més, que els pobles i els homes no fossin explotats ni oprimits, ni vexats, ni desheretats de la justícia i de la llibertat.

Destruïdes les seves nobles vides, abocades a la lluita d'abastar la llibertat i la justícia pel seu poble, pel seu poble i per nosaltres, la seva gent, ara que són morts, ens quedem més desesperançats que mai, més trepitjats que mai, més sols que mai... I tant que els necessitàvem plens de vida, encomanats del seu

coratge i de la seva força per a conquerir junts el ple domini de les nostres llibertats socials i nacionals.

CAPÍTOL I

“Sóc vent de llibertat!”

JORDI MARTÍNEZ DE FOIX I LLORENS

Neix el 23 d'abril del 1957, per Sant Jordi i aquest és el nom que s'escull per a ell. És el tercer fill del matrimoni: el més gran, en Joan, li porta 6 anys, el segon, en Francesc, n'hi du 3 i després d'ell, al cap de tres anys més, naixerà el quart i últim fill, l'Alex (Alexandre).

Des de l'edat d'un any, viu a Sant Andreu, on transcorrerà tota la seva vida.

Les seves escoles han estat: l'actual “Pompeu Fabra”, on hi va des dels 2 anys i mig fins els 5 anys; a l'Escola del Mar, dels 5 als 8 i “Escola Costa i Llobera”, fins els 16 anys. Participa en l'Escoltisme dins l'Agrupament St. Pius X, des dels 8 als 15 anys. I durant una curta temporada anima un grup d'adolescents de la Vall d'Hebron.

Ja complerts els quinze, comença a treballar repartint diaris, amb un horari matiner de les sis a les nou, que li permet de seguir els estudis de batxillerat a l'Escola. És quan se sent atret pel “Partit Comunista d'Espanya – Internacional” (PCE-(i)). Uns familiars seus molt pròxims són els qui l'influencien a participar-hi decididament, així com una antiga professora de l'Escola del Mar. Corre l'any 1972.

El país viu una etapa política molt aguda clandestinament, i la joventut es passa de mà en mà, els llibres “rojos”: Marx, Lenin, Mao Tse Tung, Engels, etc. És la lectura predilecta dels més “progres”, i en els prestatges de la seva cambra, se n'arreglaren paulatinament, cada cop més títols d'aquests autors, i d'altres com Makarenko, P. Neruda, M. Hernández, M. Benedetti, Josep Fontana, Isaak Babel, Dostoievski, Vallejo, etc. I llegeix molt, car sempre ha estat un entusiasta de la lectura.

Contínuament es fan manifestacions al carrer, contra la dictadura franquista, i unes de les que més ressonància política obtindran són les dels “judicis de Burgos”, que li donen peu i decisió a secundar incansable, així com a la mobilització per salvar Puig Antich, la qual per manca de participació de tants altres partits, no genera la necessària solidaritat del poble en massa, i és executat sense pietat, com tothom sap, el 2 de març de 1974. Un fet, una tragèdia que el marca profundament. No ha complert encara els 17 anys.

Aquest mateix any deixa definitivament els estudis a l'Escola Costa i Llobera, i entra a treballar al “Taller Escola Barceloneta”, durant una llarga temporada, fins que ho deixarà per entrar a l'Empresa Kas, a la primavera del 1976, ja que es vol imposar una existència laboral el més semblant possible a un obrer, sense privilegis de cap mena. Ras i curt, la revolució social des de baix, de la base.

Pren part activa d'ajuda als treballadors o companys en vaga (Roca, Elsa, Siemens, Miniwatt, etc.) amb diners del seu treball i personalment, enfrontant-se a la policia, repartint propaganda i manifestes, fent pintades a les parets, afixant cartells, organitzant assemblees, convencent a simpatitzants nous, com la seva pròpia companya, Carme, amb la qual s'aparella des del 29 de desembre del 1974.

Així transcorren els dies, arriscant-se sempre en els llocs més perillosos i conflictius, atacant la corrompuda Dictadura, que abans de finir Franco el 20 de novembre, arrossega encara cinc vides joves més, cinc sentències també sense clemència, les del 27 de setembre del 1975, entre elles la de Txiqui, que és executat a Cerdanyola, on en Jordi acudirà cada any a retre homenatge el 1976, 77 i 78. Detencions i tortures, judicis i morts que el van radicalitzant i convencent a lluitar sense descans ni planys, per arribar a un canvi de veritat de la societat i del món, per una altra mena de món i de societat que no s'assembla gens al que li ha tocat de viure. Justícia, llibertat, revolució... són la seva fal·lera, i servirà aquest ideal, sempre.

En les manifestacions multitudinàries del febrer del 76, arriba a la lluita cos a cos amb les FOP, que reprimeixen el poble durament, poble abocat al carrer, que com ell només tenen els punys per a defensar-se. Mentre passen aquests fets, laboralment ha deixat la Casa Kas, i retorna al "Taller-Escola Barceloneta" una segona temporada, que no durarà massa, ja que el gener del 77 ho torna a deixar per entrar a una empresa d'accessoris de cotxe, que també abandonarà aviat per anar de tornar a un taller de Cornellà, perseguint sempre la dèria de transformar-se en un obrer simplement, sense cap avantatge, ni privilegi, formació ni res, sinó viure per la revolució, sacrificant tot el millor, per a canviar pas a pas les estructures de la societat des de dins del cos social i laboral, essent un més de la colla. Mai a tall d'intel·lectual, com tants d'altres. Ben a l'inrevés.

D'una manera casual, s'ha sabut d'uns fets aïllats que van esdevenir-li especialment arriscats: una detenció d'ell i companys, feta per la guàrdia civil, en un poble prop de Barcelona. Els van retenir algunes hores a la caserna i es van escapolir dissimuladament o fent el desentès de la seva participació en els fets, motiu de la redada. En una altra manifestació es va cremar els peus i els camals dels pantalons, per l'explosió d'uns "cocos" (còctels Molotov). Més enllà, els seus reflexos ràpids van evitar, en un accident de cotxe, que explotessin uns "cocos" que traslladaven juntament amb un altre company, que era el qui conduïa. Com igualment en una altra ocasió va evitar la caiguda d'un altre "coco" a terra on n'hi havia molts d'altres preparats. I no foren pas aquests sols els moments que s'exposà de perdre la vida, però ningú no els vol explicar.

CAPÍTOL II

Fou un infant despert i obert al món...

...alegre, juganer, divertit, voltat sempre de gresca. Tenia unes qualitats humanes ben definides de bondat i noblesa. Era generós, no fallava mai als companys. Era dur i fort en les baralles normals entre xicots, però mai no

abusava de la seva superioritat física.

Tenia una aptitud especial pel llenguatge, tant l'oral com l'escrit, dominant el lèxic, la gramàtica... l'estil literari seu, igualment en el català que en el castellà, era fluid i ric. Li fou fàcil aprendre les llengües clàssiques, fins el punt que l'abecedari grec l'utilitzava per a apunts i cites polítiques secretes.

Quan li feren l'estudi psicotècnic a l'Escola es detectà que tenia aptituds pel periodisme, arts decoratives i educació. Malgrat l'afany que posava per desviar-se cap al món obrer, havia assolit una notable cultura i essent ben intel·ligent, mai no va donar el cent per cent en els estudis. Eren moltes més les coses que l'inquietaven i l'interessaven més que no pas l'estudiar i les notes escolars. Tenia molt bon gust per l'art en general i seguia amb gran afeció les manifestacions culturals de tota mena: teatre, cinema, música, la nova cançó... i millor que millor si contenien quelcom de fons polític, social o de revolta, ja que d'aquestes no se'n perdia mai cap.

El motiu d'entrar a treballar en el Centre "Taller Escola Barceloneta" (TEB) dedicat als minusvàlids psíquics, era principalment perquè els seus pares n'eren els dirigents, i també els que des de l'any 1960 fundaren a Barcelona la primera associació de pares de deficients mentals, moguts per la necessitat de vetllar pel futur del més gran dels quatre fills, afectat d'oligofrènia des del naixement. Era el 1968 que es posava en funcionament el TEB/I i el 1976 s'inaugurava el TEB/II, en el barri de Verdum, on passarà a treballar-hi en Jordi des del primer dia de l'obertura. En Jordi tenia el caràcter idoni per tractar i entendre's bé amb aquests nois i noies. Trempat, comunicatiu, tolerant i pacient, amb el seu bon humor i bondat ben aviat es feia amb l'amistat i confiança dels seus "operaris". Alguns d'ells no l'han oblidat pas i el recorden amb sincer afecte, i enyorança.

CAPÍTOL III

Atrapat!

Tothom té un límit de resistència humana...

...(cada persona té un límit) i en els fets d'aquell 15 de maig del 1977 un grup de companys d'en Jordi s'enfronta a la policia amb còctels, prop de la comissaria d'Universitat, i són detingudes algunes persones. Durant l'interrogatori hi ha algú que no pot aguantar més i delata allò que volen saber. La identitat del company.

És l'endemà, a la matinada, el dia 16, que truquen a casa seva els socials acompanyats del funcionari del jutjat XII, per a realitzar un escorcoll acurat, sense més resultats que uns fulls de propaganda del Polisario, de l'associació d'Amistat al Sàhara, i uns papers que parlen del PCE-(i).

Des d'aquell registre ja no torna a viure amb els seus, ni acudeix a la feina, però no deixa ans al contrari, de participar incansablement, sense defallences, a les manifestacions al carrer, tant per a donar suport a algun tipus de reivindicació obrerista, recolzant una vaga, oposant-se a les eleccions del 15-J, pregonant la "ruptura", enfrontant-se contínuament als "grisos" utilitzant pedres,

i tot el que troba a l'abast. Finalment, servint-se dels "cocos" i organitzant l'estratègia de cèl·lules de manifestants, companys i simpatitzants. És en la manifestació de l'11 de setembre del 1977, la primera encobertament autoritzada o tolerada, que s'incrementa la tensió i cau mort d'un impacte de bala de goma un home jove, Gustavo Freiche, que no hi tenia res a veure. Mort que provoca més aldarulls a St. Andreu, en celebrar-s'hi els funerals, i després gairebé cada setmana, pels volts de la Rambla, on s'hi barreja tota una altra mena de gent, provocadors a sou. Aquesta cadena de fets es transforma com una espiral d'agressivitat creixent, que desemboca en una altra manifestació popular contra els Pactes de la Moncloa, no autoritzada, el dia 2 de desembre, un divendres, que comença a les 8 del vespre, i a 2/4 de 10 de la nit és ferit per dues bales d'arma de foc, pels volts de la Riera Alta i Bisbe Laguarda, prop de la Rda. de St. Antoni.

Tot just havia passat el fort de la topada de manifestants amb la policia. En Jordi ja se n'anava, però se li va acudir de tornar enrera per tal d'ajudar algun camarada en dificultats, i de cop i volta, dos individus vestits de paisà, sense identificar-se, li disparen les armes de foc, a frec de roba, i el van ferir greument dues bales, malgrat que ell a l'atacant que tenia més a prop va poder desviar-li l'arma en encertat llençar-li amb fúria una bossa de bandolera que duia a les mans.

Queda molt mal ferit. Ningú no l'atén. Malgrat el dolor del ventre que se l'aguanta amb les mans plenes de sang, coixejant, pot encara córrer carrer Bisbe Laguarda avall, cap a la Plaça del Pedró, caient dues vegades a terra, fins el carrer de St. Antoni Abad, on es recolza sobre el capó d'un cotxe aparcat. La gent fa rotllana, i cap automobilista no se'n vol fer càrrec. Fins que un de molt nerviós, excitat, el recull i el porta a l'Hospital Clínic, a instàncies del propi Jordi, acompanyat d'algú més.

Entra al quiròfan a 3/4 d'onze i en surt a 2/4 de tres de la matinada, operat pel Dr. Valeri i el seu equip d'urgències. Immediatament el passen a l'Àrea de Vigilància Intensiva (AVI). El comunicat mèdic signat el 7-XII-77 pel Dr. Nogués, diu: "el paciente Jordi Martínez de Foix i Llorens, ha permanecido ingresado en el Area de Vigilancia Intensiva de este Servicio para el postoperatorio inmediato de una laparatomía por herida de bala, que produjo 10 perforaciones en el intestino delgado. La evolución fue correcta...".

Entremig s'ha fet un altre registre al seu domicili (el segon, ja) on o hi troben res, en absolut... però els socials fan el comentari de "que aquest xicot qualsevol dia el trobaran mort en una cantonada", dirigint-se al pare.

De l'AVI el donen de baixa el dia 6; durant tot el temps va ser vigilat dia i nit per una parella de policies, i va ser traslladat a la Sala del Dr. Arandes, on es va anar recuperant satisfactòriament, gràcies a tenir una salut i fortalesa excepcional. D'haver estat un noi fumador, o delicat en algun òrgan visceral o intestinal, no n'hauria sortit amb vida, deien els seus metges.

El dia 13, al cap d'una setmana justa d'haver sortit d'AVI, fou sotmès a un interrogatori pel Jutjat núm. 12, i a continuació, sense respir ni descans, va ser interrogat pels socials. No el van moure de la Sala de l'hospital ni del llit on es trobava però va ser amenaçat de paraula de que "l'hostiarien" si no deia el que

ells pretenien saber. En la sala altres malalts van ser testimonis d'aquests fets, car la sala era de sis llits i encara que no tots eren ocupats, ningú no podia llevar-se, ni moure's (com aquell portuguès, detingut i accidentat de diverses fractures a les cames, que se l'apreciava sincerament). El mateix Jordi va trucar el timbre, per tal que un sanitari hi fos present, i no arribessin més enllà les amenaces fetes.

Els interrogatoris duraren més de tres hores, i malgrat que la suor corria pel seu cos, i els batecs s'acceleraren, ell es mantingué serè, amb el cap clar, valent com pocs, i no va signar la declaració fins haver-la llegit i rectificada en allò que no hi estava d'acord, de com l'havien redactada. El dia següent va ser la seva mare que fou citada a Via Laietana, on se la interrogà correctament. El motiu era que en la bossa que s'havia trobat al carrer i era d'ell, hi trobaren un taló bancari del TEB, per un valor d'uns milers de pessetes, i volien saber quina mena de relació hi havia. No n'hi havia cap altra que era el sou que se li havia pagat recentment, i ella signava com a gerent del Centre TEB. La mare va haver de queixar-se que les preguntes del funcionari eren insistents sobre la militància del noi, i a ella el que l'interessava era esbrinar els fets que quasi maten el seu fill, sense justificació, i que era tasca precisament d'aquells qui la interrogaven, que s'esclarís per trobar els responsables. Uns dies després, no confiant pas de treure'n cap resultat satisfactori, els seus pares per consell de l'advocat que duia el cas, però contra la voluntat del propi fill, van anar a veure el jutge que instruïa la causa, un reaccionari i zelós funcionari franquista. El pare fou qui més parlà durant l'entrevista procurant fer entendre que el noi ja havia pagat suficient penitència, amb les ferides tan greus, i que fos benèvol en el judici, demanant la llibertat provisional per al seu fill. I com era d'esperar, no va ser atès ni comprès. Fins a l'extrem que en acabar la dura i breu conversa, amb indignada contenció, va acabar dient-li el pare al jutge: "Ya dijo en una ocasión Unamuno, venceréis pero no convenceréis". I aquest últim li respon que per a ell és molt senzill fer-ne treure acte pel secretari, d'aquella conversa, i enviar el pare a fer companyia al fill. (A l'Hospital?, es pregunten perplexos els pares. Ja que no va prosperar l'amenaça i decebuts, però dignament, van sortir "il·lesos" de l'entrevista).

Entre estades a altres departaments de l'Hospital, va romandre-hi internat des del 2 de desembre del 77 al 7 d'abril del 78, i ni un dia, ni una hora tan sols, no va estar mai sol ni tranquil. De nit i de dia el custodiaven una parella de les FOP, per torns. Alguns d'ells, l'emmanillaven al llit en entrar de servei, d'altres no el desemmanillaven al entrar en el seu torn (alguns cops foren més de 24 hores seguides d'estar-hi encadenat). D'altres agents n'hi hagué que no el deixaven fer les seves lliçons de català (es perfeccionava per a ser-ne professor). Tot d'una no li permetien de parlar en català amb els seus familiars quan aquests el visitaven (una d'aquestes ocasions va ser el dia de Nadal). Alguns li prohibiren de tenir més d'una persona de visita alhora, encara que fos el pare i la mare que hi anessin plegats. Algú es va atrevir de fer-li broma amb l'arma reglamentària encanonant-la-hi i dient que si se li dispararia sense voler... D'altres no li permetien llegir, o escoltar la ràdio, segons els abellia.

Sempre era d'esperar que al cap de les hores reglamentàries de servei de cada parella, l'altre torn fos diferent. Alguns cops es millorava el tracte, i d'altres s'empitjorava... potser el torn següent, doncs. I així en el transcurs de 126 dies, foren 504 vegades els canvis de servei, esperant un canvi de comportament

humà.

Tot aquest turment psicològic, com el físic produït per les ferides i l'operació, li semblaven encara suportables. El que temia i li feia basarda, era que en un moment donat se l'enduguessin a la Comissaria per a "interrogar-lo".

Durant l'estada a l'Hospital, ell es va fer amic de tothom, i va rebre l'afecte i les atencions de tot el personal mèdic, sanitari i subaltern dels diferents departaments assistencials per on va anar passant, així com dels malalts que van coincidir amb ell, i alguns d'ells mai no l'oblidaran. Com en Boadella, director dels Joglars (que havia estat professor seu quan anava a l'escola i feien tècniques d'expressió).

Cal esmentar també, com és just, algun policia que li va confessar com el desesperava haver de fer aquell servei, que el consumia en vida, i que volia deixar de fer ben aviat; i algun més, que discretament quan veia comparèixer les visites dels pares o germans, es feia fonedís... i aquell que va anar-li a estrènyer la mà per felicitar-lo, quan va saber que havia aconseguit la llibertat provisional, el 7 d'abril, finalment. (Casualment aquell mateix dia 7, hauria d'haver marxat cap a Madrid a fer la "mili", de no haver estat ferit i hospitalitzat).

És donat d'alta total a finals d'abril i el dia 1 de maig, Festa del Treball, passeja per la Rambla coincidint amb una manifestació, on hi reconeix uns companys. No s'ho pensa dues vegades, per prendre-hi decididament part activa.

D'altra banda ja des dels primers de maig torna a treballar al TEB-Verdum, com abans, i de nou reemprèn la militància en el seu partit ara, amb el nom de "Lino" (com es deia un company de l'hospital, amb el qual es van fer íntims amics).

CAPÍTOL IV

Llibertat!

Des que ha sortit de l'hospital, acut cada diumenge a les manifestacions que s'organitzen a la Presó de dones a la Trinitat. D'un informe seu trobat casualment en fa aquest comentari:

"...les prometimos que el domingo siguiente estaríamos allí a las 11, y cuando llegué sólo había 2 camaradas. Los mismos que la semana anterior. Sólo se asomó una presa. Es posible que estuvieran cabreadas con nosotros por la poca puntualidad y por ir siempre los mismos i pocos..."

Per unes companyes destacades del P. que fan la vaga de la fam i que, pel seu estat crític, han estat traslladades de la presó a l'Hospital Clínic, ben sovint es fan manifestacions de solidaritat. Una de les noies desisteix i acaba la vaga, abandonant la lluita de resistència, i és expulsada del P. Mentre segueixen les mobilitzacions al carrer enfront de l'Hospital, on a primera fila s'hi troba en Jordi, que és qui crida més i més envalentonat està, fins a l'extrem, que una monja-infermera el reconeix i surt decidida a arrencar-lo de la filera, cridant-li: "Tu, no Jordi, tu ja t'has exposat prou, que de poc et maten!" Ell li somriu

dolçament, però d'una manera decidida que no té rèplica li diu, NO! I allà s'està fins que s'acaba la manifestació.

També se sap que va estar a Pamplona, pels dies de Sant Fermín, on hi ha una situació caldejada d'enfrontaments amb les forces d'ordre i l'extrema esquerra.

L'agost del dia 1 al 8, accedeix a sortir de vacances amb la família si li prometen d'anar al País Basc, car els pares tenen projectat d'anar a Portugal després que ell els deixi. Se separa del grup el dia 8, i torna sol a Barcelona des de Miranda d'Ebre. Malgrat s'ho passa molt bé amb els seus, no parant de jugar amb el germà petit, disfrutant d'uns dies de pau i relaxants, voltats de paisatges bellíssims, ell no deixa d'estar pendent de les qüestions polítiques que troba al pas, com ho dóna a entendre amb els apunts que s'han trobat sobre aquest curt viatge:

De l'Aragó recull frases pintades: "ARAGON TA D'ESCUELA", "ARAGON YE NAZION", "ARAGON AUTODETERMINAZION".

D'Euskadi, apunta: "IRUÑA: Cartells de la ORT demanant captura i públic càstig dels "assassins" dels militars de Madrid". "No he vist cartells de ORT ni de PET protestant per l'assassinat de German".

"Una rotulada diu 'ORT = JESUITAS'".

"Cartells d'EIA: 'QUE SE VAYAN'".

"Sobre uns cartells de PTE, amb la foto de Lobato n'hi havia de 'QUE SE VAYAN'".

"Pintades de la CNT demanant amnistia total, llibertat detinguts i Gora Eta (m)."

"Una cita de Lenin: 'BAHUR AUTONOMIA GAR INDEPENDENC.'"

De Guipuskoa-Irun, diu:

"Per ser poble fronterer hi ha molta propaganda política. Hi ha molts murals, un amb tot de grisos fets amb plantilla i unes grans lletres: "QUE SE VAYAN". "Els cartells QUE SE VAYAN -iniciativa d'EIA- es veuen per aquí aplicats a tot el que sigui espanyolista. És una idea assumida per tothom. Així és normal que ho posin sobre els cartells del PET i ningú ho arrenqui. Enlloc de cartells aquí imprimeixen lletres del tamany d'un cartell".

De Donostia, recull:

"Aquí a part de molts cartells, pintades, murals, etc. hi ha molt ambient."

"Em va sorprendre que només vaig veure un tio d'EMK (MCE) repartint propaganda (no venent-la) i un "tenderete" de LAIA a la part vella. Amb la gent i l'ambient que hi ha, no em va semblar que aprofitessin massa els recursos. Vaig estar parlant amb una noia del "tenderete". Em va dir que a Donostia hi ha AASPS. Li vaig preguntar quines diferències hi ha entre LAIA i HASI i em va

respondre que essencialment LAIA és un partit abertzale obrer i HASI no s'ha definit com a partit obrer (?)”.

A Iruña, comenta:

“Quan hi vem entrar ja vem veure molta gent. Jo volia anar-hi però el cotxe va girar cap a una altra banda. Després vem passar-hi altre cop, i vem anar a la Plaça del Castillo (hi vem passar dos cops). Ens va anar d'un pèl que no enganxem els merders”.

Aquest interès absorbent, el fa continuar amb la decisió de deixar la colla familiar, que segueixin sense ell, i se'n torna cap a casa sol, a treballar per la causa i pels seus ideals.

CAPÍTOL V

Nous clams al Fossar de les Moreres

És en la diada de l'Onze de Setembre del 78 que, en els aldarulls d'una manifestació al vespre, prop de la Plaça de Sant Jaume, un company seu, simpatitzant del partit, corre al seu costat carrer de Fivaller avall, i cau fulminat per les bales d'arma de foc, disparades per uns subjectes que vestits de paisà no s'han pas identificat. És en Gustavo Muñoz, un noiet de 16 anys. És massa patètic i dolorós recollir aquest últim alè del seu amic, quasi un nen, que té entre els braços, i a cops de puny, fa obrir les portes d'un bar, enfront mateix d'on són, que prudentment han tancat davant l'espetec de les detonacions. S'aconsegueix avisar una ambulància que finalment recull el moribund, sota una pluja de bales de goma.

El dia 15 d'octubre es prepara una altra manifestació per l'aniversari de l'afusellament de Lluís Companys, que serà diumenge, a la qual, per primera vegada, ell no hi acudirà.

Han passat 33 dies des de la mort d'en Gustavo Muñoz, quan en Jordi, manipulant uns materials per a preparar “petardos irlandesos”, amb sofre, provoca una explosió que hi deixa la vida. Són les 9 i 23 minuts de la nit del 14 d'octubre del 78.

L'accident passa en un primer pis del carrer de Lucena, el núm. 2, en el veïnat de Verdum, que ell havia llogat per aquests afers. El dia abans havia estat a casa seva amb el seu germà petit, que el va acompanyar a recollir unes pedres, als jardinets de sota el domicili, on tantes vegades els quatre germans havien jugat. “Que siguin ben rodones no pas cantalludes”, li va dir. Després se sabia que eren per fabricar aquells “petardos”. Així si alguna pedra tocava algú, no li faria un trenc. Els “petardos” només servien per fer soroll i alarmar en les “manis”.

La mateixa matinada del 14 al 15, els socials i el jutge de guàrdia, es presenten de nou al domicili dels pares, per a informar de l'accident mortal, i per fer-hi un tercer registre, sense resultats. Hi troben només els seus germans, el petit de 18 anys i el gran de 27, oligofrènic, a qui els socials interroguen sense

escrúpols, la qual cosa motiva la queixa de l'altre germà al jutge, sense aconseguir que aquest intervingui.

El dia 16, dilluns a les 4 de la tarda, surt l'enterrament de l'Hospital Clínic, amb la màxima discreció, acompanyat només dels pares, germans i familiars, de la seva companya Carme, amics i companys, els més íntims, ja que els pares no han volgut que s'informés de l'hora, per evitar altres incidents. El fèretre és cobert per l'estelada i ple de flors, moltes flors, sobretot clavells vermells dels parents, de la núvia, dels seus alumnes-operaris del TEB, i s'encamina la comitiva cap el Cementiri de les Corts, on és enterrat.

El seu pare, un cop enterrat, hi dirà unes paraules d'homenatge a la seva fidelitat i lliurança als ideals de justícia i llibertat. S'entonen els himnes dels Segadors i la Internacional. L'emoció es va fent incontenible. Són ben pocs els qui saben la Internacional en català, i per aquest motiu, pel que representa precisament en la mort del jove lluitador, una veu més forta que les altres, més contundent i ferma, sobresurt entonant-la en la nostra llengua. És la veu del seu pare.

La mort d'en Jordi, militant destacat del partit, passats només 33 dies de la del seu amic, executat al carrer de Fivaller, fa que quasi no es parli ja d'aquest grupuscle. Solament de tard en tard apareix alguna pintada. Finalment, ni això.

Aquell pis del carrer de Lucena era molt reduït. Només el sabia ell i algú que per necessitat d'escapolir-se s'hi havia refugiat. No hi tenia cap moble, fora d'una taula, una cadira i un matalàs d'escuma.

L'habitació on va passar l'accident que va costar-li la vida, d'uns 3 o 4 metres quadrats, donava al carrer, a través d'una petita finestra. Tota la cambra va quedar fumada i negra com si fos una caldera. A la façana, per sobre de la finestra, encara es veu el senyal de la fumarada, malgrat haverse pintat per esborrar-ne la marca.

A les 9 i 23 minuts de la nit un rellotge va quedar parat pel plàstic mig fos, degut a l'elevada temperatura. De les mostres de restes cremades i cendres que la família, més tard, farien analitzar per dos conductes diferents, es detecten també dos resultats desiguals: per una banda es troba fósfor (producte rar en grups que no estiguin vinculats o propers als estaments militars o policíacs), per l'altra, se'n destria la presència de clorat de potassa, sofre i material carbonífer.

L'accident no va provocar cap incendi. No hi havia cap còctel molotov, ni explosius. Altres no haurien estat els estralls si no fos així.

En el pis quan va succeir la tragèdia no hi havia ningú més que en Jordi. Encara que aquell vespre algú més l'havia acompanyat en l'esmentat estatge.

La causa de la seva mort instantània fou la temperatura elevadíssima que es produí en el reduït recinte tancat. Ni un gest d'espant: la mà esquerra -era esquerrà- a l'alçada del bust com si sostingués quelcom, i l'altra al llarg del cos. Duia guants de goma.

(Mai no se sabrà del cert què va provocar aquell desgraciat accident, si l'error en les manipulacions dels materials, imputable al propi Jordi, o la introducció de productes desconeguts pel qui més tard els barrejaria ignorant-ne el perill i, per tant, el risc. Durant l'època passada a l'Hospital, dels camarades que l'envoltaven i influïren amb la seva presència, un element vingut de Madrid, i que mai més no se l'ha vist així com els caps dirigents del P. va fer sospitar a la família de si seria un "introduït" dubte que mai no es va poder aclarir.)

Els veïns, els bombers i la policia van acudir-hi tot seguit. Però aquell home jove, un desconegut, no s'ho va pensar dues vegades, i si amb el veïnat el primer que van fer, sense esperar la presència de bombers ni policia, fou forçar la porta per entrar a veure què passava, aquell xicot va arrossegar el cos inert d'en Jordi fins l'altra sala del pis i va actuar ràpidament colpejant i prement-li el pit, per aconseguir-ne la recuperació dels batecs del cor. Res no va poder fer, malgrat la tan lloable com anònima iniciativa, plena de solidaritat humana.

Una mitja hora més tard del succés una veu no identificada telefonava al diari "Avui", donant-ne la notícia, tal com va informar "El Noticiero".

Del pis encara es retiraren papers i restes abandonats que no s'endugué la policia, després d'uns dies d'estar precintat.

Són una mostra suficient, potser, per a comprendre aquella jove existència, els seus neguits i malsons, els seus anhels i lliurança total a la causa fins el darrer moment. Heus ací l'inventari:

- fustes per fer-se mobles
- un pany per canviar el de la porta del pis
- una jaqueta de pana amb dos forats de bala
- unes pedres rodones, no cantelludes
- una bandera catalana estelada
- una litografia socarrimada del "Gernika"
- informes del Jordi al Partit, mentre va romandre a l'Hospital
- un rellotge quasi fos, marcant les 9 i 23.

CAPÍTOL VII

Papers d'en Jordi, recuperats al pis de Lucena nº2, ja despercintat.

Informe sobre la Manifestación del 2-XII 77

En primer lugar he de aclarar que no he podido recordar todo lo que ocurrió en esta mani, sino hasta hace relativamente poco, puesto que conservaba recuerdos aislados y no sabía a veces si pertenecían a la misma mani o a varias distintas, así y todo tengo una idea general de la mani, y por otra parte recuerdo en detalle mi detención.

Sobre la mani, en cuanto a organización, recuerdo que fue fatal, puesto que si habia cuatro citas y en la primera (Ramblas), no se pudo saltar todos los c. pasaron a la gente la segunda (Jorba-Preciados) y allí un c. nos dijo que fuéramos a la tercera (Pelayo), con lo cual mucha gente se perdió y otra mucha

(anarcos y otra gente a la que podemos acercarnos) se mosqueó y se fue.

Creo que esta es la razón de que en Pelayo-Balmes hubiera mucha menos gente de la que pudo haber ido.

Sobre mi misión específica en la defensa de la mani hubo varias contraórdenes. Se me había dicho que seleccionase un pequeño piquete (excluyendo a los que ya formaran parte de los típicos piquetes) para hostigar a la bofia por detrás, si era necesario. Para empezar este piquete tuve que seleccionarlo en las Ramblas, preguntando a algunos c. si estaban dispuestos a formar parte de él. De los que se integraron al piquete sólo me acuerdo de una c. (M. L.), pero cuando llegamos a Pelayo uno de los respos. me dijo que me metiera en el piquete de atrás, al cual tuve que organizar y más o menos dirigir según lo que me decían los respos. Allí unos cuantos c. y algunos anarcos que me obedecían aguantamos el tráfico cuando vino la bofia por Balmes, permitiendo que la mani se retirara a la acera.

Entonces el respo. militar me dijo que mi tarea era estar detrás de la bofia, cogi 2 cocos y me fui por la acera (solo) a unos 50 metros de la mani. Por mi lado pasó un "jeep" y se paró a unos 15 metros de mí y salieron 5 grises por la puerta trasera. Les tiré un coco justo debajo de la puerta, pero tan raso que pasó rodando por debajo de los pies de uno y se quedó debajo del "jeep", sin que se dieran ni cuenta. Se quedaron al lado del "jeep" esperando a que los grises que había en Balmes-Pelayo cargaran. Estos últimos empezaron a agruparse junto a la boca del "metro" al mismo tiempo que se acercaron los que había en P. Catalunya. Aprovechando que pasaba un autobús corrí hacia el centro de la calle sin que me vieran y les tiré el coco que me quedaba, que les cayó en medio del pelotón, y eché a correr hacia P. Universidad con los grises detrás tirándome pelotas y botes de humo.

Según comprobé al hablar luego con un c., me los llevé a todos detrás mio.

Luego me fui a la siguiente cita (no me acuerdo donde fue, sólo recuerdo que recorrimos ronda San Antonio y que al llegar a Riera Alta doblamos por allí y la mani se dispersó al tiempo que llegaba un jeep (el que según la nota policial se pinchó la rueda con los restos de un coco, aunque yo creo que si se apearon fue para cargar).

En esta ocasión también estaba en el piquete de atrás (puesto que así me lo ordenaron) y mientras la gente se dispersaba nos quedamos esperando en la primera esquina y cuando la bofia entró en Riera Alta les tiraron varios cocos y nos dispersamos calle abajo. A la esquina de O. Laguarda me encontré 2 individuos con un arma apuntándome. Le tiré el macuto al más cercano y del otro recibí dos balazos. No recuerdo más. Desperté en el hospital.

Document judicial del Jutjat núm. XII

"AUTO.- Barcelona, dieciseis de enero de mil novecientos setenta y ocho.

Resultado: que en la noche del día dos de diciembre de 1977, se produjo, con grave alteración del orden público, una manifestación ilegal de miembros de una organización de idéntico carácter que recorrieron diversas calles céntricas

profiriendo gritos contra la Monarquía y la Policía, provistos de cadenas, ladrillos, piedras y cócteles molotov, con los que se enfrentaron a las fuerzas de orden público, viéndose cogidos en el centro de la manifestación los Funcionarios del Cuerpo General de Policía D. Fernando Saiz Merino y D. Fernando Charro Alonso, quienes pese a su intento de pasar desapercibidos fueron reconocidos por aquellos, procediendo uno de los manifestante más caracterizados a lanzarles, desde tres metros, un “cóctel molotov” que alcanzó de plano al segundo de los citados, cayendo al suelo abrasado por las llamas, procediendo su compañero a efectuar con el arma reglamentaria disparos intimidatorios, uno de los cuales alcanzó al reconocido como autor del lanzamiento dicho, Jorge Martínez de Foix Llorens. El funcionario aludido sufrió quemaduras de primero y segundo grado en ambas manos y piernas. Firma el Sr. D. Fernando Nieto Nafria, Magistrado, Juez de Instrucción del Juzgado núm. DOCE doy fe.”

Informe 12-VI-78

Durante todo el tiempo que estuve detenido hubo bastantes errores. Algunos del P., otros míos y otros de algunos C. que tenían tareas concretas. Y como es lógico he visto algunos errores, lo que no sé es de quien son, si del P. o de algún C. en concreto.

Los primeros errores que vi fueron la falta de rapidez al moverse. Por ejemplo el ir a ver el abogado. Cuando me desperté la mañana del 3 del 12, lo primero que hice fue decirle a alguien (no se a quien puesto que lo veía todo borroso) que dijera a mi hermano mayor (me fiaba más de él que de mis padres) que avisara al abogado (1). El mismo día vino a verme otro abogado (2) al que rechacé. La verdad es que no me puse muy duro con él. Le agradecí el haber venido però le dije que prefería al otro (1) porque era más acorde a mi forma de pensar y haría las cosas más a mi manera. Me respondió que ya habían hablado los dos y que a (1) le daba igual y le dije que quería ver personalmente a (1). - ((2) Para poder entrar al “área de vigilancia intensiva” se hizo pasar por médico). Creo que fue el lunes que vino a verme (1) (Creo que me dijo que ya había hablado con el P.). Y me dijo que no tenía mayor importancia el hecho que fuera él o el (2), ya que (2), según él, era un buen abogado. Yo le insistí, pero él insistió también, y yo entonces pequé de tenerle demasiada confianza, ya que consideré que tendría instrucciones del P. (1). Se negó a entrar a verme disfrazado de médico. Según él, para reivindicar mi derecho de tener abogado. Según mis padres dijo que no se arriesgaba disfrazado).

El día 13 vino el Juez; lo negué todo. Al cabo de media hora vinieron dos sociales, al parecer uno era conocido por otros C. (3). Al principio me negué a declarar, però luego pensé que si no declaraba luego lo podían poner como excusa y llevarme a comisaria para hostiarme. Ahora en cambio me tenían que interrogar en la cama, puesto que simulé no poder levantarme. No se atreverían a cascarme con tantos testigos. Por eso firmé una declaración negándolo todo, incluso las evidencias (4).

Fue al cabo de unos días cuando el P. me planteó el cambio de abogado por cuestión de militancias. Me sorprendió mucho, sobre todo porqué la C. (5) me lo dijo con mucha dureza, como si yo me hubiese negado cuando la verdad es que yo le había dicho repetidas veces que no entendía como el P. no le insistía

a Gasch, en esta cuestión. Que el P. le planteara la cuestión en estos términos sólo lo entiendo como falta de información, o sea, que el (5) no pasaba bien la información o no se recogía bien.

Entonces vino a verme el (2) y le dije que a partir de entonces quería que viniera el (1). Según tengo entendido el P. le dió a (2) una carta para mi y no me la pasó pero me dijo que la tenía. Si no me la pasó soy testigo que fue porque había 4 polis en la habitación y todos estaban pendientes de lo que hacíamos y decíamos.

Luego, el 7 de enero me cambiaron de sección (6) y aproximadamente el día 13 o 14, vino (5) acompañada de (7) y me dijeron sin casi intentar convencerme de que firmara una hoja declarando mi participación en la "mani" y mi militancia en el P. o la U.J. (no recuerdo exactamente) y cargándome sin ninguna prueba a mis padres y a (2). Lo estuvimos discutiendo unos minutos. Yo me negaba sobre todo porque no tenía demostrado lo de mis padres (en la hoja no se citaba ningún hecho y aparte no tenía ninguna utilidad. Que yo sepa no se ha usado para hacerla pública en en ningún sitio). Declarar mi participación en la mani y mi militancia lo veía útil para facilitar el trabajo de masas del P. y al mismo tiempo no era ninguna prueba judicial. Luego el C. (7) me dijo que tenía que cambiar la declaración al Juez admitiéndolo todo menos lo de los "cocos". Yo no lo entendía puesto que eso iba en contra de las directrices del P. en caso de caída. El (5) me dijo que ahora era distinto que las directrices habían cambiado. Como me negué el (7) en lugar de seguir discutiendo me dijo que si no firmaba se me expulsaría de la U.J. Firmé.

Creo que (7) no se explicó más acerca de mis padres porque mi madre estaba presente. Entonces no sé con que cara me viene a pedir que rompa con mis padres si él es incapaz de hacerlo, no con los suyos, sino con los míos. La cuestión de la hoja esta se me había dicho que a principios de año pero tampoco se me explicó. Cuando (5) me lo dijo me dió a entender que lo hacía por obligación y me dijo que ella tampoco estaba de acuerdo. Esta no es forma de pasar una directriz, sino de hacer trabajo anti-partido. En este asunto critico que (5) y (7), uno por otro dejaron la casa sin barrer.

El día 16 por la mañana vino (1) y me dijo que por lo de la militancia me podían caer de 2 a 6 años y por la mani, tres meses. No recuerdo si me dijo que no lo había discutido con el P. o lo había discutido a medias.

Por la tarde vino el funcionario del Juzgado por unos papeles y yo, a pesar de que estaba seguro de que era incorrecto preferí ser militante en la cárcel que expulsado en la calle. Cambié la declaración diciéndole que en la otra estaba asustado.

A parte de esto varias veces (5) me había dicho que tenía que pedir el traslado (8). También me lo dijo (7) pero la única razón que me dió es que me separase de mis padres. Más tarde me llegó una nota (9) que tampoco me explicaba casi nada, sino que me lo ponía como una orden. Entonces me negué a hacerlo sin explicaciones puesto que había tiempo y posibilidades. (Aquellos días estaba en una habitación con otra gente a la que apenas podían entrar los grises porque no les dejaban y las visitas podían entrar y decirme cuanto quisieran).

Ahora comprendo que mi mayor error fue no pedir el traslado puesto que el verdadero chantaje de mis padres empieza ahora, diciendo que a ellos les debo la libertad. Ahora veo que más vale ser libre en la cárcel que estar atado en casa. La solución que veo ahora es largarme de casa. Estoy poniendo medios.

Finalmente tengo que criticar a (7) que cuando se le encargó de verme y pasarme propaganda en cuanto pudiera se lo tomó con desinterés, pues tardó mucho en venir, cuando muchos otros C. del P. pasaron a verme sin objetivo en concreto.

Para aclarar lo que son errores míos, de (7), de (5) o del P. propongo una reunión donde estemos los tres y alguien del P. que pueda discutirlo. Creo que algunas cuestiones con mis relaciones con el (5) pueden dilucidarse en esta reunión. Salud y Revolución.

Lino 12 – VI – 78

P.D. Hay mucho más que decir pero es imposible ponerlo en el “informe”.

Al qual, al peu de l'escrit, el Partit li contesta:

“No se han usado porque nos pareció un disparate”.

“Ya se aclaró que los problemas con las declaraciones y no declaraciones, y firmas y no firmas fueron unas payasadas en aquella época por el P. y otras por interpretaciones subjetivas de algún C. De todas formas vosotros vveréis si hace falta darle tantas vueltas al asunto”.

En un altre escrit d'ell, manuscrit, explica sobre una “revista” o butlletí del P.

“En definitiva me da la impresión que el camarada que ha escrito el “editorial” de Joven Guardia Roja, lo ha hecho con nuestra sempiterna mentalidad cerrada.”

Avui, 25-X-78

El nostre germà Jordi

Tal com ha informat la premsa, la ràdio i la TV, el nostre germà Jordi Martínez de Foix i Llorens, morí -en circumstàncies que considerem poc clares- dissabte passat. Tenia ara vint-i-un anys, moltes ganes de viure i una voluntat decidida, insubornable, generosa i valenta de lluitar a favor de Catalunya, de tots els pobles oprimits i del socialisme. Havia escollit un camí que podia ser encertat o no, però que era honradament el seu. Per tot això i solament per això, ha mort.

I també per això, nosaltres, els seus germans, pensem que el seu record ha de ser tant net i clar com ha estat la seva vida, i no podem consentir que -entre altres imprecisions que potser convindrà rectificar algun dia- tot el que es digui d'ell sigui que “es tractava d'un component dels grups d'acció que centren llur actuació en la Rambla, seguint les consignes del PCE-(i)”. No negarem que Jordi milités en el PCE-(i) ni que hagués participat en manifestacions a la

Rambla, però pel que fa a aquesta seva actuació hem d'eliminar qualsevol connotació tèrbola i encara menys mercenària, que sol atribuir-se a tots els disturbis de la Rambla. Que quedi doncs ben clar que si hi ha mercaderia a la Rambla no són persones com el Jordi, sinó que els mercenaris són uns altres.

Tots aquells que l'han conegut, en qualsevol aspecte i moment de la seva vida, poden testificar la integritat i la qualitat humana d'en Jordi. Podem estar d'acord o no amb el camí escollit per ell, però estem convençuts que tots podem aprendre de al seva honestedat i total lliurament. Que l'exemple de la seva vida i la seva mort ens serveixi a tots en la nostra lluita constant per una societat justa i lliure.

Germans Martínez de Foix.
(Barcelona).

CAPÍTOL VIII

Conclou com una tragèdia grega

El dia 30 d'octubre es vol organitzar un acte d'homenatge que es fa públic, però el govern civil el prohibeix. La gent hi acut a centenars a la Parròquia de Sant Andreu, però la policia té ocupada tota la plaça d'Orfilia i els seus voltants. Els pares havien preparat tres coixins de clavells vermells (1500) per oferir-ne un a cada persona present, i se'ls hauran d'entornar, perquè encara que el rector mossèn Camps no es nega pas a tirar endavant l'acte, malgrat la prohibició, els seus pares hi renuncien per evitar, sobretot, els enfrontaments causants de possibles noves víctimes.

El mes de novembre s'hauria casat amb la Carme, abans d'emprendre el servei militar, amb destí a Madrid el gener de l'any vinent (79).

El 8 de novembre, 25 dies després de la seva mort, la seva companya és detinguda una matinada a casa seva. És la segona vegada i no tenen altra acusació a fer-li que la d'ésser la seva promesa. Després de tres dies a la comissaria, passa al Jutjat i d'allà a la Presó (La Trinitat), on hi roman dotze dies més.

Serà el diumenge 9 de setembre del 79, que se celebra la Diada Nacional al "Fossar de les Moreres", amb autorització governativa. Hi ha hagut amenaça ultradretana, i al cap de mitja hora d'haver començat els parlaments, la policia anti-avalots que és present des de primera hora, desconvoca la gentada, forçant el públic a evacuar el Passeig del Born, mentre pel Fossar ja actuen els ecamots ultra-dretans. La manifestació es desplega i replega de nou en altres punts. El de la Plaça d'Urquinaona, és perseguida per la policia. Una noia esglaiada, que corre, passa el carrer per Pau Claris i Gran Via, sense fixar-se en el trànsit rodat i un cotxe l'arreplega, ferint-la greument. És la companya del Jordi.

"Que cap oratge destorbi el son dels qui han mort sense acotar el cap".

CARTA DE LA CARME

Trinitat, 13-11-78

Hola a tots:

Us escric des d'una habitació bastant petita, on porto 2 dies tancada "en periodo de incomunicación sanitaria" sent així de nets a aquesta casa. Aquests dos dies són bastant avorrits, tot el dia estirada al llit, menjant i llegint, dedicada per complet a la vida vegetativa. Encara em falta un dia més i ja podré sortir a les habitacions generals. Ahir vaig veure els meus pares i avui el metge de la presó que és el mateix del de la Model, m'ha dit que aquí m'engreixeria una mica (no m'estranya amb el poc exercici i l'alimentació que donen per aquí!!), després he sortit una mitja hora al pati, tota la resta del temps sola a dins de la cel·la. Com us explicava la cel·la és petita, amb un llit, un water, una pica, una aixeta i una petita tauleta de nit i res més, uns quants llibres, una revista, paper i llapis és tot el que tinc per aquí.

Però tot i això, sembla que estiguis a la glòria després d'estar a Comissaria, que tot està tan brut i amb gent tant desagradable. A mi no em van tocar però a d'altres els van pegar unes pallisses de por. Una altra noia (estava agafada per un delictes comú) va venir a la meua cel·la de la comissaria amb un ull morat, tota l'esquena morada, amb uns cops molt forts que li van donar a la panxa (estava embarassada de 4 mesos i només tenia 18 anys).

He parlat amb l'advocat i m'ha dit que hem tingut mala sort que ens toqués un jutge dur, que no vol saber res i tot ho envia a la "capital del reino". Nois en tinc per un mes o dos aquí dins, sort que de moment estem 5 juntes i 3 més que encara estan a la comissaria, almenys no estàs tan sol.

Quan surti d'aquí miraré si puc treballara l'escola de la presó, de totes maneres hi ha una dona amb nosaltres (Mercè, és la dona del de Seat, de 50 anys, que no sap molt bé de llegir i escriure i li pot anar bé que jo li ensenyi, ella ja m'ho ha demanat).

El menjar és bo i les funcionàries unes senyorettes "de las mejores casas de Castilla, por supuesto", dintre del que cap molt persones.

A veure si em veniu a veure els dies de visita (dimecres i diumenges al mati), hi pot entrar tothom a veure'm, amics, pares, germans i resta de família. A més a més unes ratlles de tant en tant tampoc no anirien malament, la comunicació entre persones que s'estimen crec que no s'ha de perdre.

Josi: guarda'm les dues camises d'en Jordi que quan surti me les vull posar. Em faries un favor molt gran i una gran alegria si em poguessis dur a la presó una foto d'en Jordi, aquella que volies ampliar, per posar-la penjada a l'habitació, ampliada, eh!, gran i maca, com ho era ell.

Bé, ja us he donat prou el rotllo. Solament em queda per dir-vos que us estimo molt a tots i que penso molt amb en Jordi, tot el que l'estimava, que l'estimo, i que el seu exemple i les seves ganes de lluitar i el seu record és el que més em fa tirar endavant, tal com ell voldria que ho fes.

Carme

PD: Quan aneu al cementiri porteu un ram de clavells vermells en nom meu ja que per aquestes fills de... no ho puc fer.

13 octubre 1980.

Sents comentaris odiosos,
et disparen,
agafen i maltracten els companys
formulen lleis i creen
cossos perfectament especials

RÀBIA

Cada dia fas el mateix
camines sense cap sentit
somniaes, et diverteixes,
pateixes, plores sempre
i penses que un dia s'acabarà
que no pot ser que duri
tant i tant de temps...

IMPOTÈNCIA

i lluny enllà, a l'ombra del passadís
EL TEU GEST ENS DIU

AVANCEU!

Mercè Romance

LA HUMANITAT, 1 MAIG 1979

La nostra excel·lent col·laboradora, Josi Llorens ens comunica que aquests dies no se sentia capaç d'escriure res. I per a justificar la seva actitud ens ha donat aquest petit text, record d'un dels seus fills que fa mesos només va morir en circumstàncies no pas clares. Respectem el seu dolor i reproduïm el seu petit text amb la foto que l'acompanya.

Glossant un natalici

El dia de Sant Jordi, ha fet vint-i-dos anys que nasqué a Barcelona, en JORDI MARTÍNEZ DE FOIX I LLORENS, que morí en circumstàncies no pas clares, el 14-X-78, pels seus ideals de comunista i patriota català.

Els seus pares, germans i familiars, amics i companys, que tinguérem el goig de conèixe'l i estimar-lo, de veure'l néixer, créixer i fer-se gran, el recordarem

sempre amb aquella seva plenitud de vida, d'alegria, vigor i força, generós, idealista i valent. La seva imatge en el record, que ens acompanyarà mentres visquem, ens farà ser més exigents dels nostres actes envers el proïsme i la col·lectivitat que ens envolta. Ell polaritzà la seva existència en aquest sentit.

És així que la seva personalitat en l'obligada absència, esdevé com un nou i modern "Sant Jordi" que ens mou només al bé, a la justícia i a la llibertat. I a l'amor.

Josi Llorens